

2. Brikkhem, Ye.F. (1997), *Osnovy finansovoho menedzhmentu*, [Fundamentals of financial management], Molod, Kyiv, Ukraine, 1000 p.
3. Chumachenko, M.H., Boliukh, M.A., Burchevskiy, V.Z., Horbatok, M.I. etc (2003), *Ekonomichnyi analiz* [Economic analysis], textbook, KNEU, Kyiv, Ukraine, 556 p.
4. Investments of foreign economic activity in 2010, (2011), *Ekspres vypusk Derzhavnoho komitetu statystyky Ukrainy*, available at: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/zd/zd_rik/zd_u/pi_07u.html.
5. Sigel, D. (2010), *Dolgosrochnyye investitsii v aktsii. Strategii s vyisokim dohodom i nadezhnostyu* [Long-term investments in stocks. Strategy with high income and reliability], Piter, St. Petersburg, Russia, 416 p.
6. Tyulz, R., Bredli, E., Tyulz, T. (1997), *Fondovyy ryinok* [Stock market], Infra-M, Moscow, Russia, 648 p.
7. Tsarihin, K.S. (2008), *Fondovyy ryinok i mir* [Stock market and the world], Vvedenie, Moscow, Russia, 896 p.
8. Chervanov, D.M. (2003), *Menedzhment investytsiinoi diialnosti pidpriemstv* [Management investment companies], textbook, Znannia-Pres, Kyiv, Ukraine, 622 p.

УДК 657.1.014.134 : 338.436 : 577.23

Хомовий С.М.,
к.е.н, асистент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
Білоцерківський національний аграрний університет

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БІОЕНЕРГЕТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Homovyi S.M.,
cand.sc.(econ.), assistant of the department of accounting and control
Bila Tserkva National Agrarian University

FORMATION OF INFORMATION PROVISION OF BIOENERGETICS ACTIVITY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Постановка проблеми. Враховуючи аграрну спрямованість економіки України, перспективним напрямом розвитку держави стає нова галузь АПК – біоенергетика. На даний час основними пріоритетами галузі є пошук дешевої біосировини, нових технологічних рішень, створення необхідної інфраструктури для вирощування біоенергетичних культур та переробка біомаси за допомогою хімічних і біологічних процесів, термоконверсії, біоконверсії в різні види енергії. Всі ці процеси володіють специфічними особливостями та потребують окремого їх відображення у бухгалтерському обліку аграрних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання біоенергетики в Україні висвітлено в працях таких вітчизняних науковців, як: Є. І. Базарова, А. О. Бабица, В. В. Гришка, Д. Гродзинського, М. Ф. Кулика, О. К. Медвідовського, О. Дембновецького, В. Кухаря, Г. Ковтуна, Є. Кузьмінського та багатьох інших.

Проте й досі не вирішеною залишається проблема висвітлення біоенергетичних ресурсів сільськогосподарських підприємств у бухгалтерському обліку.

Постановка завдання. Висвітлити основні проблеми та положення формування первинних документів бухгалтерського обліку біоенергетичної сфери в аграрних підприємствах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Все більше країн долучаються до виробництва енергії з біомаси, яка постійно відновлюється. Упродовж останніх 20–30 років Австрія, Фінляндія, Швеція, Нідерланди, Німеччина й інші європейські країни розвивають й удосконалюють біоенергетичні технології. В Європі впровадження біопалива розглядається як підвищення енергетичної незалежності ЄС від традиційних джерел енергії.

Україна також має величезний потенціал для розвитку власного ринку біопалив, що набуває особливого значення в умовах нестабільності світової економіки, зростання цін на традиційні енергоносії та залежності нашої країни від імпорту вуглеводнів.

Найбільш ефективною сировиною для біопалива в Україні можуть бути відходи господарської діяльності, деревини та сільського господарства. Так, сільськогосподарська біомаса (солома, лушпиння, перегній) як відновлювальне джерело енергії є найбільш перспективною сировиною для біоенергетики в Україні [5].

Біоенергетиці в Україні стали приділяти увагу із середини 1990-х років. А згідно з Указом Президента України «Про заходи щодо розвитку виробництва палива з біологічної сировини» [6], сприяння розвитку виробництва та розширення сфер використання такого палива є одним із пріоритетних напрямів діяльності Кабінету Міністрів України і центральних та місцевих органів виконавчої влади. Указ спрямований на стимулювання виробництва та споживання біодизельного палива, біоетанолу й біогазу. Після прийняття постанови Президії НАН України «Про цільову комплексну програму наукових досліджень НАН України „Біомаса як паливна сировина” (Біопалива)» [7] розвиток біоенергетики вийшов на якісно новий рівень.

Чинні законодавчі й нормативні документи спрямовані на розвиток виробництва і бухгалтерського обліку в Україні та регулюють питання використання інформації про господарську діяльність підприємств. А це дає підстави констатувати факт відсутності єдиної методологічної основи формування і використання загальної бухгалтерської інформації.

Термін «документ» походить від латинського «documentum» і означає свідоцтво, доказ [8].

Первинна документація є основним джерелом інформації про діяльність підприємства. Згідно з пунктом 1 ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій, є підставою для бухгалтерського обліку таких операцій [3].

Білуха М.Т. пише: „Первинний документ – це письмова фіксація достовірності виконання господарської операції, складений у момент її здійснення, який має обов’язкові реквізити, встановлені нормативними актами, що надають їм юридичної сили; підписаний особами, які дали дозвіл на її виконання, та безпосередніми виконавцями” [1].

Бухгалтерський документ – це документ певної форми і змісту, що містить інформацію про господарську операцію та юридично підтверджує факт її здійснення або розпорядження на право її проведення.

Вхідна бухгалтерська (фінансова) інформація на сьогодні часто не відповідає формам, затвердженим інструкціям і наказам, не уніфікована, містить багато повторів і таких даних, які можна одержати шляхом нескладної обробки основних вихідних показників [4]. На жаль цього не можна сказати про біоенергетичну інформацію, оскільки збір даної інформації на сільськогосподарських підприємствах не проводиться. Даний недолік унеможливує для підприємства аналіз діяльності у цьому напрямку.

Головними вимогами підприємств, що займаються виробництвом біоенергії, до первинних документів є:

- 1) рух документів повинен бути прямоточним, тобто виключати непрямі маршрути;
- 2) повинний дотримуватися принцип однократного перебування документа в одному структурному підрозділі чи в одного виконавця;
- 3) різні операції з обробки документів слід виконувати паралельно, щоб скоротити час перебування у сфері діловодства та підвищити оперативність виконання.

При проектуванні раціональних біоенергетичних документопотоків в організації варто складати схеми руху основних груп та видів документів. Це в свою чергу дозволяє встановити раціональні маршрути руху та етапи обробки таких документів, уніфікувати шляхи руху, порядок обробки різних їх категорій.

Отже є очевидним, що первинний облік в аграрних підприємствах потребує відповідних змін, проте сьогоднішні сільськогосподарські підприємства працюють за «старими»

методами та не бажають вводити хоча б якісь удосконалення. Для них потрібно на державному рівні уточнювати й розробляти нові форми первинних документів та реєстрів, які б не обмежувалися лише обліковою реєстрацією процесів, але й забезпечували прийняття керівництвом підприємства оптимальних управлінських рішень, в тому числі й біоенергетичних.

У процесі подальших досліджень по цьому напрямку вважаємо за доцільне:

1. Розробити нові форми первинної документації для аграрних підприємств різних форм власності, що дасть змогу виявляти, вимірювати та реєструвати біоенергетичну інформацію, достатню для задоволення потреб керівників.

2. Проаналізувати напрями модифікації вже застосовуваних в процесах сільськогосподарського виробництва форм бухгалтерського обліку з метою забезпечення накопичення, угруповання й узагальнення додаткової інформації про енергетичні процеси.

Слід також відзначити і те, що сучасні напрями удосконалення документального забезпечення управління нерозривно пов'язані з процесом впровадження досягнень науково-технічного процесу в сфері управління. Ці досягнення пов'язані з утворенням якісно нових видів електронно-обчислювальної техніки, засобів зв'язку та дають можливість перейти до принципово нової і значно ефективнішої системи організації будь-якого документообігу, заснованого на органічному включенні комплексу технічних засобів в управлінський процес [2].

Важливим елементом обліку біоенергетичної інформації, на наш погляд, є нормативний метод обліку біоенергетичних витрат і контролю біоенергетичної собівартості (табл. 1).

Таблиця 1

Акт перевірки використання енергетичних ресурсів за грудень 2013 р.

Центр відповідальності	Фактор впливу на виробництво продукції тваринництва		Відхилення, ГДж/міс		
			I	II	III
Енергетичний	Позитивні				
	1.	Встановлення більш економних тенів на водонагрівачі	- 2,47	- 3,21	- 4,07
	2.	Заміна ламп накаливання елюміцентними	- 0,40	- 0,70	- 0,90
	3.	...			
		Разом	- 2,87	- 3,91	- 4,97
	Негативні				
	1.	Ремонт оптимального трансформатора та заміна більш потужнішим, що призвело до перевитрат енергії.	3,22	—	—
	2.	...			
		Разом	3,22	—	—
	Загальний баланс			+ 0,35	- 3,91

Керівник центру відповідальності _____ Томілов В. С.

*Джерело: розробка автора

Даний документ підтверджує відхилення від встановлених норм і дає можливість керівнику підрозділу простежити тенденцію впливу певних факторів виробничої діяльності, які формуються в кожному центрі відповідальності, на його загальну ефективність.

При застосуванні нормативного методу та його елементів також істотне значення має рівень розробки й використання нормативно-біоенергетичної бази.

Висновки та подальші дослідження. Отже, інформаційне забезпечення сільськогосподарських підприємств, які зорієнтовані на вирощування біоенергетичних культур в цілому на сьогодні має значні недоліки, головними з яких є відсутність затверджених первинних форм документації. Впровадження функціональних форм надасть можливість раціональніше використовувати ресурси, аналізувати їх та досягати кращого кінцевого результату з мінімальними витратами.

Література

1. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / М.Т. Білуха. – К. : КДТЕУ. – 2000. – 692 с.
2. Вовчук Н.В. Проблеми ефективної організації документообігу в організації / Н.В. Вовчук – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.iconf.org.ua//index.php?option=com_content&task=view&id=486&Itemid=43.
3. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» / Відомості Верховної Ради України: 1999 р. – № 40. – 365 с.
4. Камінська Т.Г. Первинна облікова документація та її інформативні властивості / Т.Г. Камінська // Економіка АПК. – 2008. – № 12. – С. 113–118.
5. Міжнародна промислова конференція «Біопаливо. Україна – 2009». [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ecorezerv.ucoz.ua/news/mizhnarodna_promislova_konferencija_biopalivo_ukrajina_2.
6. Постанова КМУ «Про схвалення Концепції Державної цільової науково-технічної програми розвитку виробництва та використання біологічних видів палива» від 12.02.2009. № 276-р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/276-2009-p>.
7. Постанова Президії НАН України «Про цільову комплексну програму наукових досліджень НАН України «Біомаса як паливна сировина» (Біопалива)» від 28.02.2007 р., № 56. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://uazakon.com/documents/date_6w/pg_gduwwr.htm.
8. Швецова-Водка Г.М. Типологія документа : навч. посібник для студентів ін-тів культури. Рівн. держ. ін-т культури / Г.М. Швецова-Водка – К.: Кн. палата України, 1998. – 80 с.

References

1. Bilykha, M.T. (2000), *Teoriia bukhghalterskoho obliku* [Theory of Accounting], textbook, KDTEU, Kyiv, Ukraine, 692 p.
2. Vovchuk, N.V. (2011), "Problems efficient workflow in the organization", available at: http://www.iconf.org.ua//index.php?option=com_content&task=view&id=486&Itemid=43. (access date February 12, 2013).
3. Law of Ukraine, (1999) "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine", *Supreme Council of Ukraine*, no. 40, 365 p.
4. Kaminska, T.H. (2008), "Primary records and its informative properties", *Economics APC*, no. 12, pp. 113-118.
5. International Industrial Conference (2009), "Biofuels. Ukraine – 2009", available at: http://ecorezerv.ucoz.ua/news/mizhnarodna_promislova_konferencija_biopalivo_ukrajina_2. (access date December 28, 2013).
6. Resolution CMU, (2009) "On Approval of the Concept of the State Scientific and Technical Programme of the production and use of biofuels", no. 276.
7. Decree of the Presidium of NAN of Ukraine, (2007) "On Target a comprehensive program of research – Biomass as a fuel", no. 56.
8. Shvetsova-Vodka, H.M. (1998), *Types of document*, Book Chamber of Ukraine, Kyiv, Ukraine, 80 p.